

בארה של תורה

מאת הרב ראובן גולן מח"ס רינונה של תורה ♦ יו"ל ע"י כולל שערים המצויינים שע"י מוסדות דרכי תורה רחובות

כתובת המערכת:

מודיעין עילית

מסילת יוסף 3/10

מל' 08-9744220

דוא"ל לרשימת תפוצה:

rg5740@gmail.com

גליון מס' 11 ניסן תשע"ג

הוקדש לעילוי נשמת מרת סעדה בת זיזרה שרה ע"ה למשפ' שלום הי"ו

פרשת ויקרא

"ויקרא" (א, א)

ב) שדל גאה אין הדעת סובלתו. וכן מי שהוא חלוש ומדוכא ביסורין ודאי שיהא נכנע ושפל רוח, ואין זו מידת הענוה בשלימות שבאה מכח כבישת היצר. אך מי שיש לו עושר וחכמה והוא גיבור, הרי יש לו על מה להתגאות, ואם אעפ"כ אין הוא מתגאה הרי זה מעיד שהוא ענותן ושפל רוח. ולכך אין הקב"ה משרה שכינתו אלא במי שהוא גיבור וחכם ועשיר ובכל זאת הוא עניו.

והנה כתוב (במדבר יב, ג) "והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה", ודרשו חז"ל (ילקו"ר רמז תשל"ט) שהיה עניו יותר מהאבות. וביאר הכתב סופר, שמי שבילדותו ובימי נעוריו היה חי חיי צער בעוני ושפלות, ההרגל נעשה לו טבע, וגם כשיתעשר אח"כ ויתעלה לא ירום לבבו, אך מי שמילדות חי חיי נחת ונתגדל בעושר וכבוד ירום לבבו ויתגאה. וזהו ההבדל שבין משה לאבות, כי האבות בנעוריהם היו נרדפים וחיו חיי צער ונכמבואר במדרש (ויק"ר כז, ה) שאברהם נרדף מנמרוד, יצחק מישמעאל ופולשתים, ויעקב מעשו ולבן, ולכן מטבעם הם נכנעים ושפלי רוח, אבל משה רבינו גדל בבית המלך ולא היה משועבד בגלות, ואף כשברח מפרעה היה מלך בארץ כוש, ולא היתה הכניעה ושפלות הרוח בטבעו, ולכן היתה מדת ענוותנותו מעולה משל האבות ונלפ"ז ביאר מדוע משה היה מעלת ענוותו של משה גדולה משל אהרן אף שהעידה התורה באהרן שלא קינא באחיו וזה מורה על ענוה, כי מ"מ גם אהרן נולד ונתגדל בגלות והיה נכנע ושפל רוח מטבעו.

ולכך בחר ה' דוקא בשם 'משה', כי שם זה נתנה לו בתיה בת פרעה, ובשם זה קראוהו בארמון המלוכה, ולכך שם זה מעיד יותר מכל שמותיו על מעלת ענוותנותו של משה, שלמרות היותו בן מלך ועשיר וגיבור ולא נתגאה ולא רם לבבו, וזו עיקר מעלתו כפי ששיבחתו התורה.

ויש להוסיף על דבריו, שלכך נרמז ענין זה דוקא כאן בפתיחה לחומש ויקרא ויקרא העוסק בתורת הקרבנות, כי כבר דרשו חז"ל (סנהדרין מג, ב) "מי שדעתו שפלה מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב כל הקרבנות כולן, שנאמר זבחי אלהים רוח נשברה", וביאר בספר שם משמואל (פר' ויקהל) שטעם הדבר הוא משום שמטרת הקרבנות ובית המקדש הם להוריד השכינה למטה, ומי שדעתו שפלה הרי הכתוב מביטחו 'אשכון את דכא ושפל רוח' (ישעיה, מז, טו). ולכן הקדימה התורה את הענין של שמו של משה המעיד על ענוותנותו כדי ללמדנו כמה גדולה מידת הענוה ששקולה כנגד כל הקרבנות.

ידוע שהאות א' שב"ויקרא" היא א' זעירא. ובכלי יקר ביאר זאת על פי דברי המדרש (ילקו"ש ויקרא רמז תע"ט) "אמר ר' אסי, מפני מה מתחילין לתינוקות בתורת כהנים, יתחילו להן מבראשית? אלא אמר הקב"ה הואיל והתינוקות טהורים והקרבנות טהורים, יבואו טהורים ויתעסקו בטהרות", ולכן האות א' היא קטנה, להורות שהקטנים מתחילים ללמוד בחומש ויקרא.

ובספר פרדס יוסף כתב, שמתחילים ללמוד עם הילדים בפרשת הקרבנות, כדי לחנך אותם להיות מוכנים להביא קרבנות ולמסור נפש על התורה. וכן יש בזה רמז לאבות שלמרות דוחק הפרנסה יתאמצו לחנך ילדיהם לתורה וכן לשלם שכר המלמדים כראוי גם אם הדבר בבחינת קרבן בשבילם מחמת דוחקם. והביא בשם ר' מאיר שפירא מלובלין זצ"ל שמשום כך אמרו (נדרים פא, א) "הזהרו בבני עניים שמהם תצא תורה", כי האבות העניים יש להם מסירות נפש לשלם שכר לימוד, והכח הזה של מסירות הנפש הוא כה חזק עד שבודאי יצאו בניהם תלמידי חכמים, ולא יסטו מדרך התורה, אך בני העשירים לא מובטח שיצאו מהם חכמים כיון שאין הוריהם מתאמצים בתשלום שכר הלימוד.

"ויקרא אל משה" (שם)

במדרש אמרו (ילקו"ש ויקרא רמז תכ"ח) "עשרה שמות היו לו למשה וכו'. אמר לו הקב"ה למשה, חייך, מכל שמות שיש לך איני קוראך אלא בשם שקראתך בתיה בת פרעה, שנא' ויקרא אל משה". ולכאורה מדוע נקרא משה דוקא בשם זה ולא בשאר השמות, ובפרט השם 'טוביה' או 'טוב' שנתנה לו אמו נכמבואר במס' סוטה יב, א].

אלא, שבמס' נדרים (לח, א) אמרו שאין הקב"ה משרה שכינתו אלא על גבור חכם עשיר ועניו, וכולן למדנו ממשה שהיו בו כל מעלות אלו. ולכאורה תמוה, שהרי לפני הקב"ה אין הבדל בין עשיר ועניו וגיבור וחלש וכולן שוין לפניו, ומדוע מי שאין בו מעלות אלו אינו יכול להיות נביא.

וביאר הכתב סופר עפ"ד המהרש"א (שם), שעיקר המעלה שבעבורה יזכה האדם לנבואה היא מדת הענוה, ולכן משה רבינו שהיה אביהם של כל הנביאים נשתבח במידה זו. ברם מי שהוא עני ורש, מטבעו יהא ענותן ויארבה אמרו חז"ל (פסחים קיג,

אפרת בת רבקה ע"ה ♦ דוד בן דוד ז"ל
עומר בן בת שבע ז"ל ♦ מנשה בן מסעודה ז"ל
פלורי ברוריה בת מרים ע"ה ♦ דולי בן אידה ז"ל

דוד בן נובה ז"ל ♦ יעקב ניימר בן רחל ורפאל ז"ל
עזרא בן פרחא ז"ל ♦ חיים בן חוה ז"ל
גיטל יינטי בת באבא ע"ה ♦ גיגנט פנינה בת לעיישה ע"ה

לע"נ ר' בנימין בן סלחה ז"ל ♦ סרה בת רחמה ע"ה
ר' שלמה בן טאוס ז"ל ♦ נאזיה בת תאגיה ע"ה
רחל בת סאלחה ע"ה ♦ צביה בת סרה ע"ה

”מן הבהמה וגו' תקריבו את קרבנכם” (א, ב)

ב. בשו"ת יביע אומר (ח"ט אר"ח סי' פה') הקשה מהו שאמרו "ולמה אין מערבין בה דבש, מפני שהתורה אמרה כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו" וכו', והרי זיל קרי בי רב הוא. ופירש, שאילו היה נותן בה "קורטוב" של דבש, היינו מדה מועטת מאד, וכמ"ש במס' ב"ב (צ, א) שהיא אחד משמונה שבשמינית בלוג. וא"כ כיון שכמות מעטה היא ובטילה ברוב, ואף ריחה כה רב, מדוע אין לערבה בקטורת. ועל כך אמרו "מפני שהתורה אמרה כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו", כי לשון "כל" אפילו כל שהוא במשמע, וכמ"ש בסוטה (ה, א), א"ר חייא בר אשי אמר רב, תלמיד חכם צריך שיהא בו גאווה אחד משמונה שבשמינית, אך רב נחמן בר יצחק אמר לא מינה ולא מקצתה, כיון שכתוב "תועבת ה' כל גבה לב" והיינו כל שהוא.

”וכל דבש לא תקטירו” (שם)

בשו"ת משנה הלכות (חי"ז סי' רמ"ו) העיר, מדוע באמת אסרה התורה להקטיר דבש, והרי נשתבחה ארץ ישראל בזבת חלב ודבש. ופירש, שהנה שנינו במס' אבות (פ"ב) "רבי אומר איזהו דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהיא תפארת" וכו', וכתב הרמב"ם בהלכות דעות (א, ד) "הדרך הישרה היא מדה הבינונית שבכל דעה ודעה מכל הדעות שיש לאדם והיא הדעה הרחוקה משתי הקצוות ריחוק שוה ואינה קרובה לא לזו ולא לזו", וכן אמר שלמה (קהלת ז) "אל תהי צדיק הרבה ואל תתחכם יותר ואל תרשע הרבה".

והנה ידוע שדבש הוא מתוק ביותר, ושאור הוא חמוץ ביותר, ושניהם יוצאים מדרך הממוצע, והורתה התורה שהמקטיר קטורת עליו להתנהג בדרך הממוצע ולא בקיצוניות שאותה מסמלים הדבש והשאור. וכיון שבסמנים שציותה התורה לעשות לריח, יכול הכהן לחשוב שכיון שעיקר הקטורת הוא לריח א"כ יתן בה דבש, לכך אמרה התורה כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה, שעליו לא לצאת מן המיצוע לקיצוניות, ודי במה שבררה התורה לריח ולמצוה.

ב. מסופר שכאשר קבע האימרי אמת' זצ"ל שזמן תפילת שחרית בבתי המדרש של חסידות גור יהיה בשעה שבע בבוקר, ניגש אליו אחד מוקני החסידים ואמר לו, רבי, איבדתי את הטעם בתפילה, כי פעם הייתי מטהר עצמי במקוה, ואח"כ לומד דף היומי, ואומר פרקי תהלים, ואח"כ התפילה היתה כהלכתה, אולם כעת שזמן תפילה מוקדם איבדתי כל זאת ותפילתי לא כמו שהיתה. השיב לו האדמו"ר זצ"ל, אנו אומרים בפיטום הקטורת "אילו היה נותן בה קורטוב של דבש אין אדם יכול לעמוד מפני ריחה". כלומר היה קידוש ה' נורא, שריח הבשמים היה מתפשט בעוצמה רבה, אבל הדבר אסור היות ואמרה התורה שכל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנה, ומכאן למדנו שלא ניתן לעבור על מה שאמרה התורה למרות שנדמה לנו שאפשר לפעול גדולות ונצורות.

מפסוק זה למדו חז"ל שאין מקריבים מן החיה [ראה רש"י]. וכתבו ב'דעת זקנים מבעלי התוספות' בשם התורת כהנים, שמכאן למדנו ענותנותו של הקב"ה שלא הטריח את בניו להביא קרבנות מן החיות שהם ביערות וצריך לטרוח כדי לצודן. אלא מן הבהמות שהם מצויות להם. ובמדרש (ויק"ר כז, ה) מציינו טעם נוסף "שור נרדף מפני ארי, כבש נרדף מפני זאב, עז נרדף מפני נמר, לפיכך אמר הקב"ה אל תקריבו לפני מן הרודפים אלא מן הנרדפים".

ובספר 'עדות ביוסף' כתב טעם שלישי, כי לחיה יש גאווה ולבהמה אין גאווה, והקב"ה שונא גאוותנים. והביא ראיה לטעם זה, כי בנביא מבואר (ישעיה יא, ו-ז) שלעתיד לבא "אריה כבקר יאכל תבן באבוס אחד ונער קטן נוהג בס", וא"כ גם חיות יהיו מצויות, וכן יהיה שלום בין בהמה לחיה ולא יהיו הבהמות נרדפות, ואעפ"כ יהיו מקריבים רק מהבהמות, ועל כרחק שהוא משום הטעם שלבהמות אין גסות רוח וגאווה.

ב. ובמס' בבא קמא (צג, א) דרשו "אמר ר' אבהו, לעולם יהא אדם מן הנרדפין ולא מן הרודפין, שאין לך נרדף בעופות יותר מתורים ובני יונה, והכשירן הכתוב לגבי מזבח". ולכאורה קשה שהנה להלן פס' ז' נאמר "ונתנו בני אהרן אש על המזבח וערכו עצים", ודרשו חז"ל (תנחומא ויקרא, ה) "כל העצים כשרים למערכה חוץ מגפן ומזית, למה? שהם עושים פירות משובחים. הא למדת שבזכות הבנים אבותיהם מתכבדין". ולכאורה דרשה זו סותרת למה שאמרו לעולם יהא אדם מן הנרדפין ולא מן הרודפין שאין לך נרדף בעופות יותר מתורים ובני יונה והכשירן הכתוב לגבי מזבח, כי מזה משמע שהקרבה על גבי המזבח היא כיבוד גדול, ואיך אמרו במדרש שעצי הגפן והזית מתכבדין דוקא במה שאינם קרבים על המזבח.

ותירץ ב'אזנים לתורה', שאמנם כבוד גדול הוא ליקרב על גבי המזבח, ואכן תורים ובני יונה מפני היותם נרדפים זכו לכבוד גדול זה להיות לריח ניחוח אשה לה, אך העצים הרי הם רק מכשירי קרבן ואינם קרבים בעצמם, ועל כן לעצי גפן וזית יש כבוד גדול יותר בכך ש'הם עושים פירות משובחים' שאלו היין והשמן שקרבים בעצמם על גבי המזבח.

”כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו” (ב, יא)

ידועים דברי הגמ' במס' כריתות (ו, א) בענין הקטורת "ולמה אין מערבין בה דבש, מפני שהתורה אמרה כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו". והקשה בחידושי הגרי"ז (מנחות נח, א), שלכאורה אף בלא איסור זה אין לערבב דבש בקטורת כיון שאינו מסממני הקטורת, וכי משום שיפה הוא לקטורת יערב בה דבר שאינו מסממניה. ותירץ, שעל כרחק הכוונה היא לדבש שנעשה מסממני הקטורת, שמכל מקום אסור לערבו בה מפני שהתורה אמרה.

האזינו לשיעורי הרב ראובן גולן בקול הלשון בטל'

1-1-2-48-1. לשיחה על הפרשה הקישו 03-6171001

[השיחה מופיעה במערכת החל מיום המישי בשעה 12:30]

עלון זה מופץ באלפי עותקים בארץ ובעולם, אם ברצונך לזכות את

הרבים ולהקדיש את העלון לע"נ הנפטרים, או להבדיל להצלחה

ולרפואה ולכל ענין, נא פנה להנהלת המוסדות בטל' 08-9452903

אדל בת רחל תמאוי ע"ה ♦ שארל בן דונה מיארה ז"ל
ניסים בן מרים ז"ל ♦ חיה בת שושנה משולמי ע"ה
משה חי בן ידידה ז"ל ♦ התון נהיד בת אשראף ע"ה

ברוך בת חסן ע"ה ♦ יהודית אודט בת יעקושה ע"ה
מרים בת רגינה ע"ה ♦ החמים בן יחיא כהן ז"ל
רבקה בת מרים ע"ה ♦ סעדיה בן חיים גרסי ז"ל

גניה בת חנה ומשה ע"ה ♦ ליליאן בת אלגרה ע"ה
אברהם ברי בן רחל ז"ל ל ♦ סעידו בן חביבה ז"ל
אברהם בן יעקב ז"ל ♦ ציונה בת שושנה ע"ה